

ת"פ 51033/12/11 - מדינת ישראל נגד עלי סמיראת

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 51033-12-11 מדינת ישראל נ' סמיראת ואח'
תיק חיצוני: 928/10

בפני כבוד סגן הנשיא ירון מינטקביץ
המאשימה מדינת ישראל ע"י עו"ד לירן בן עמי
נגד
הנאשמים 1. עלי סמיראת ע"י עו"ד מאהר חנא
2. אסילקו לעבודות בנייה וחקלאות בע"מ - עניינה הסתיים

החלטה - נאשם מס' 1

רקע ותיאור ההליכים

לפני בקשת הנאשם לבטל צו מאסר שניתן נגדו בשל אי תשלום קנס.

ברקע הבקשה גזר דין שניתן בעניינו של הנאשם ביום 26.1.17 בעקבות הרשעתו בעבירות מסים. בגזר הדין הוטלו על הנאשם עונשים ובהם עשרה חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה וקנס בסך 75,000 ש"ח או ששה חודשי מאסר תחתיו. לבקשת הנאשם הקנס נפרס ל - 25 תשלומים חודשיים, הראשון שבהם ביום 1.4.17.

ערעור שהגיש הנאשם על חומרת עונשו התקבל חלקית, ועונש המאסר בפועל קוצר לחמישה חודשים. עם זאת, הקנס והמאסר תחתיו אושרו על ידי ערכאת הערעור (ע"פ 24440-03-17, פס"ד מיום 23.1.18, הרכב כב' הש' יעקבי, דורות ולומפ). כמו כן, בקשת רשות ערעור שהוגשה נדחתה (רע"פ 1645/18, החלטה כב' הש' קרא מיום 27.2.18).

ביום 14.10.18, מספר חודשים לאחר שחרורו של הנאשם מהמאסר, הוא פנה לבית המשפט (באמצעות עו"ד) בבקשה לקבל שוברים לתשלום הקנס.

חרף זאת, עד היום הנאשם לא שילם את הקנס (מלבד תשלום אחד של 3,000 ש"ח, אשר על הוראת סע' 68 לחוק העונשין, נזקף על חשבון יתרת הפיגורים), וביום 16.5.22 ניתן נגדו צו מאסר בשל כך. מהבקשה להטלת צו המאסר עולה, כי בשל אי התשלום, נוספו לקרן הקנס תוספות פיגורים בסכום כולל שמעל 52,000 ש"ח.

הבקשה ועמדות הצדדים

על פי הבקשה שלפני, אותה הגיש הנאשם בעצמו (יחד עם נאשמת מס' 2, אשר זוכתה), צו המאסר שניתן בטל, שכן ניתן מבלי שהתקיים דיון ומבלי שבית המשפט שמע את דבריו בטרם נתן את הצו. עוד נטען, כי מאז ניתן גזר הדין חלו

תמורות בחייו של הנאשם ומצבו הכלכלי הורע.

על מנת לאפשר לנאשם להעלות את טענותיו באופן מסודר בטרם יאסר, עיכבתי זמנית את ביצוע צו המאסר, עד לקיום דיון לפני. תחילה הותנה עיכוב הביצוע בהפקדה כספית, אך לבקשת הנאשם נתתי ארכה להפקדה עד מועד הדיון, ובהמשך ניתנה ארכה עד מתן החלטה בבקשה.

בדיון שהתקיים לפני ביום 6.6.22 התייצב סניגורו של הנאשם, עו"ד מאהר חנא, אשר הוסיף וטען כי מצבו הכלכלי של הנאשם אינו מאפשר לו לעמוד בתשלום הקנס, אלא אם ייפרס לתשלומים כפי שנקבע בעת שניתן גזר הדין. לחלופין ביקש, כי אם ידחו טענותיו, יתאפשר לנאשם לשאת במאסר בדרך של עבודות שירות.

הנאשם טען בדיון, כי המאשימה עקלה את רכבו (אשר על פי דברי נציג נאשמת מס' 2 הוא ג'יפ השווה למעלה מ-100,000 ש"ח), ויש להביא זאת בחשבון.

המאשימה הודיעה בדיון כי היא מתנגדת לעיכוב ביצועו של המאסר, אלא אם ישלם הנאשם לאלתר סכום משמעותי, לא פחות מ-45,000 ש"ח, ואת היתרה תוך זמן קצר.

לאחר שמיעת הצדדים ובהסכמתם, נתתי לצדדים ארכה על מנת לבוא בדברים ולאפשר לנאשם להגיע עם המרכז לגביית קנסות ואגרות (להלן: **המרכז**) להסדר לתשלום חובו, וכן על מנת לקבל את תגובת המאשימה לטענות הנאשם כי מכוניתו עוקלה על ידי המרכז ולאפשר לב"כ הנאשם להשלים את טיעוניו בכתב. לבקשת הצדדים נקבע, כי ההחלטה תנתן לאחר קבלת תגובות הצדדים, ללא דיון נוסף.

לאחר הדיון הודיעה המאשימה בכתב, כי בירור שנערך העלה שבניגוד לטענת הנאשם, רכבו לא עוקל ידי המרכז. עוד עלה, כי אין מדובר בג'יפ השווה מעל 100,000 ש"ח, כפי שנטען בדיון, אלא במכונית מסוג פורד פוקוס, אשר לפי מחירון שוויה כ-26,000 ש"ח, ואשר הוטל עליה עיקול קודם של מס הכנסה.

בתגובת המאשימה פורט, כי הנאשם שילם עד כה סכום של 3,000 ש"ח בלבד (ביום 4.11.18) וסכום זה נזקף על חשבון הפיגורים, ועיקולים שהוטלו על חשבון הבנק של הנאשם והמשכורת שלו לא הביאו לגביית סכומים נוספים. כמו כן הובהר, כי הנאשם פנה למרכז טלפונית ביום 28.1.21 לבירור גובה חובו, ורק ביום 31.5.22, לאחר שנחתם צו המאסר, פנה למרכז טלפונית על מנת לברר ביחס לפריסת החוב.

המאשימה ביקשה לדחות את יתר טענות הנאשם, ובכלל זה את הטענה כי יש לקיים דיון טרם הפעלת מאסר חלף קנס, והפנתה להוראות הדין ופסיקת בית המשפט העליון בהקשר זה.

לתגובת המאשימה (וכן לבקשה להוצאת צו המאסר) צורף אישור מסירה של האזהרה אותו קיבל הנאשם ביום 25.2.22 (וסירב לחתום עליו).

ביום 7.7.22 הגיש ב"כ הנאשם השלמת טיעון ותגובה לעמדת המאשימה. בתגובתו טען, כי המאשימה לא הוכיחה כי מיצתה את הליכי הגביה מול הנאשם, ומלבד רישום עיקול לא פעלה על מנת לגבות את חובו, ועל כן, מכח "עקרון ההדרגתיות" אין להפעיל את צו המאסר. עוד טען בהקשר זה, כי המאשימה אף הטעתה את בית המשפט משום שמסרה כי הליכי הגביה מוצו. לצד זאת ביקש לעכב עוד את ביצוע צו המאסר על מנת לאפשר לנאשם להסדיר את חובו. לחלופין ביקש, כי ככל וידחו יתר טענותיו, יתאפשר לנאשם לשאת במאסר בדרך של עבודות שירות, שכן מדובר

בעונש "עצמאי". בתגובתו הפנה ב"כ הנאשם להצעת חוק לביטול מאסר חלף קנס, ולנימוקים שהובאו בדברי ההסבר לה.

דין והכרעה

לאחר שנתתי דעתי למכלול הנסיבות, לא ראיתי מקום לבטל את צו המאסר או לעכב עוד את ביצועו:

ראשית, אין כל בסיס לטענה כי היה על בית המשפט לקיים דיון במעמד הצדדים בטרם מתן צו המאסר. יתרה מכך, גם אין חובה לקיים דיון בבקשה לבטל את הצו לאחר שניתן, והדבר נתון לשיקול דעתו של בית המשפט. הדבר עולה בבירור מלשונו של סעיף 129 לחוק סדר הדין הפלילי וכן מפסק הדין המנחה בשאלה, רע"פ 837/12, גוסקוב, פסקה ל"ד, שם נקבע:

יש לדאוג כי מתן הזכות להשיג לא יסרביל את הליכי הגבייה והאכיפה ולא יאפשר ניצולם לרעה באופן שיסכל את האפשרות לגבות את החוב ויניח לחייבים לחמוק מתשלום חובם; מתכונת ההשגה צריך שתיתן מענה לצורך במתן אפשרות אפקטיבית לחייב להביא טענותיו מחד גיסא, ולתכלית שביסוד החקיקה מאידך גיסא. בהמשך לאמור מעלה, אין להלום את טענת הסניגוריה הציבורית כי יש לפרש את סעיף 129א(ב) כמצב חובה לקיים דיון. כפי שגם מסכימה הסניגוריה, טבעי יותר לייחס את המלים "הזמנה למשפט" שבסעיף 129א(ב) למשפט המקורי. גם עיון מדוקדק בדיוני ועדת הכנסת מלמד, כי המחוקק לא מצא שיש מקום לקיום דיון בטרם יורה בית המשפט על ביצוע צו המאסר (ראו דיוני ועדת החוקה, חוק ומשפט מיום 22.5.00, עמ' 3-2; 29.7.03, עמ' 7-10; 8.9.05, עמ' 7-8). כך לדוגמה במענה לנציג הסניגוריה הציבורית, עו"ד (כיום השופט) עמי קובו, אשר הציע כי תהא "לנאשם הזדמנות רגע לפני שהוא נכנס למאסר, או אחרי שהוא נכנס למאסר, לחזור אל השופט... אין לו פרוצדורה לחזור אל השופט", השיב יו"ר הועדה, ח"כ מיכאל איתן: "למה שתהיה לו? כמה פעמים הוא צריך לבוא אל השופט?" (פרוטוקול ועדת חוקה, חוק ומשפט מיום 29.7.03, עמ' 18). עם זאת, תוך שלנגד עיני המחוקק זכויות הנאשם, הוצע במסגרת דיוני הועדה מנגנון ההתראה שבסעיף 129ג), המבקש לאזן בין האינטרסים השונים, ושלפיו לאחר שמוצא צו המאסר ובטרם ביצעו תינתן לחייב הודעה (ראו דיוני ועדת חוק, חוקה ומשפט מיום 22.5.00). (ההדגשה שלי - י.מ.)

אוסף בהקשר זה, כי למרות שהבקשה הכתובה שהוגשה לא העלתה נתונים או טענות המצדיקים לבטל את הצו או לעכב את ביצועו, קיימתי דיון בבקשה חרף זאת, בין היתר מכיוון שהנאשם הגיש את הבקשה בעצמו ולא באמצעות סניגורו. כמו כן, לאחר הדיון אפשרתי לב"כ הנאשם להשלים טיעוניו בכתב ולהשיב לתגובת המאשימה.

נטען בבקשה, כי לא נמסרה לנאשם אזהרה בטרם הוגשה הבקשה למתן צו מאסר - אך לבקשה למתן צו המאסר, וכן לתגובת המאשימה מיום 9.6.22, צורפו העתק האזהרה וכן אישור מסירה, מהם עולה כי הנאשם קיבל את האזהרה ביום 25.2.22 וסירב לחתום עליה, וחזקת המסירה לא נסתרה. משכך, המאשימה והמרכז לגביית קנסות פעלו כדין, על פי הכללים שנקבעו בפס"ד גוסקוב.

יתרה מכך, הנאשם עצמו טען בדיון כי פנה למרכז לגביית קנסות מספר פעמים, לרבות פעם אחת בכתב, בבקשה לפרוס את חובו. משכך, אין ספק כי עוד בטרם הוצא צו המאסר הנאשם היה מודע הן לגובה חובו והן ביחס לכך שעליו להסדירו.

הטענות בדבר הרעה במצבו הכלכלי של הנאשם נטענו בעלמא ולא נתמכו בכל ראיה. אין לפני כל הסבר, מדוע לאורך חמש שנים לא שילם הנאשם את חובו, מלבד תשלום אחד ששולם באיחור ניכר (כשנה וחצי לאחר המועד שנקבע לתשלום הראשון, ולמעלה מחצי שנה לאחר שנדחתה בקשת רשות הערעור שהגיש הנאשם על גזר הדין).

יתרה מכך, גם בדיון לפני לא ביטא הנאשם נכונות של ממש לשלם את חוב הקנס ולא הציע כל מתווה מתקבל על הדעת לתשלום החוב וגם בהשלמה הכתובה שהגיש בא כוחו לא עלה כל נתון המצדיק את ביטולו של צו המאסר או את עיכובו.

התקשיתי לרדת לעמקה של הטענה, כי אין להורות על מאסרו של הנאשם משום שהמאשימה לא מיצתה את האפשרות לגבות את החוב בדרכי הוצאה לפועל. מטעוני ב"כ המאשימה בדיון וכן מתגובתה הכתובה עליה, כי המאשימה הטילה עיקולים על רכוש של הנאשם והדבר לא הביא לגביית החוב - וככל שסבור הנאשם כי ישנה דרך אחרת בה ניתן לגבות את חובו, היה עליו לעשות כן בעצמו ולא להמתין לביצוע פעולות גביה על ידי המדינה. ר' בהקשר זה רע"ב 1049/15, נזרי, פסקה 30 לפסק דינו של כב' הש' סולברג:

מאסר חלף קנס הוא כלי-עזר נלווה לקנס. הוא נועד להגביר את האכיפה, להמריץ ציות לחיוב בקנס (רע"פ 837/12 מדינת ישראל נ' גוסקוב [פורסם בנבו] פסקה ל"ב לדברי השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין (20.11.12); להלן: עניין גוסקוב)). קשיי הגביה בדרך ההוצאה לפועל הביאו לעיגון מתכונת זו (דברי ההסבר להצעת חוק לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה), תשי"ד-1953, (ה"ח 179, עמוד 11)). (ההדגשה שלי - י.מ.).

המתווה שהציע הנאשם בדיון (ע' 237 לפרוטוקול הדיון מיום 6.6.22), פריסת החוב ל- 25 תשלומים כפי שנקבע בגזר הדין, אינו מקובל על המרכז לגביית קנסות, והליך של בקשה לביטול מאסר חלף קנס לא נועד לשמש להשגה או ערעור על החלטת המרכז. ר' ע"פ 4919/14, אזולאי, פסקה 73 לפסק הדין:

ב. ענייני פריסה ודחייה של חובות ישמרו למרכז לגביית קנסות, בהיותו גוף ייעודי המוסמך לכך על פי החוק. כגוף מינהלי, על המרכז לנמק בקצרה את החלטתו. ככלל, אין לבית המשפט הפלילי סמכות מקבילה לסמכות המרכז לגביית קנסות להורות על דחייה או פריסה של קנסות. זאת, מטעמים של ודאות משפטית וסופיות הדיון, ובהינתן שהמומחיות בכגון דא מסורה למרכז לגביית קנסות.

ג. נכון למצב המשפטי דהיום, הביקורת השיפוטית על החלטות המרכז לגביית קנסות, נעשית במסלול מינהלי בדרך של הגשת עתירה לבג"ץ.

מעבר לדרוש אומר, כי יש טעם בעמדת המרכז שלא לקבל את המתווה המוצע, שהרי כאשר נאשם מתחמק לאורך שנים מתשלום קנס ומוכיח כי אין לתת בו אמון, קשה להצדיק פריסה מחודשת של החוב לתשלומים נוחים. קנס כספי אינו עסקת מימון הנתפרת למידותיו של לקוח, אלא עונש שעל נאשם לשאת בו, וככל שחולף הזמן ונאשם אינו משלם את חובו אלא מתחמק מתשלומיו, כך פוחתת הנטיה ללכת לקראתו ולהקל עליו בפריסת הקנס.

על כל אלה אוסיף, כי גם לאחר הדיון ביום 6.6.22 ניתנה לנאשם ארכה של כחודש על מנת להגיע עם המרכז להסדר לפריסת חובו. בתקופה זו הנאשם לא הגיע להסדר ואף לא שילם דבר על חשבון החוב, והדבר מהווה אינדיקציה נוספת באשר לכנות כוונותיו של הנאשם לשלם את הקנס.

אדגיש, כי מטרת הליך הטלת המאסר חלף הקנס היא אמנם אכיפתית, ונועדה לתמרץ נאשם לשלם את חובו ולא להטיל עונש נוסף, אך מקום בו נאשם אינו משלם את חובו אלא משתמט מכך, אין מנוס ממתן צו המאסר, שאם לא כן, יתחמק נאשם מלשאת בעונש שהוטל עליו. ר' למשל רע"ב 1049/15, ניזרי נ' מדינת ישראל, פסקה 34 לפסק דינו של כב' הש' סולברג:

עינינו הרואות, בחקיקה ובפסיקה באה לידי ביטוי גישה נוקשה ביחס למאסר חלף קנס. ראוי עם זאת להדגיש כי הנוקשות באה בדיעבד, כשנוצר הצורך במאסר חלף קנס. מלכתחילה, המגמה היא להשתמש בחרב המתהפכת של המאסר-בכוח כדי להמריץ את מי שחוייב בקנס לשלמו, ובכך להשיג את מטרתו - הרתעה כלכלית. כינויה של דרך ענישה זו - מאסר חלף קנס - מציין חלופיות דה-פקטו, המאסר בא במקום הקנס, אך אין זו חלופיות שנועדה לבטא העדפה עניינית-ערכית. התכלית הבסיסית היא ענישה כספית-כלכלית, וזו עדיפה על פני שלילת החירות שבאה לידי ביטוי במאסר. הקנס הוא היעד; המאסר הוא חליפו בדלית ברירה.

לאור כל אלה, דוחה את הבקשה לבטל את צו המעצר ולא ראיתי מקום לעכב את ביצועו מעבר לארכה שכבר ניתנה. לאור פרק הזמן הממושך שחלף מאז מתן גזר הדין ובהתחשב בהתנהלות הנאשם כפי שתוארה למעלה, ממנה עולה בבירור העדר כוונה רצינית לתשלום הקנס, נראה כי מדובר בניסיון נוסף לדחות את הקץ. משכך עיכוב הביצוע שניתן בהחלטות מיום 31.5.22 ומיום 6.6.22 בטל.

נתתי דעתי לבקשתו החלופית של ב"כ הנאשם, לאפשר לנאשם לשאת במאסר בדרך של עבודות שירות, ולא ראיתי לכך מקום. גם אם הדבר אפשרי מהבחינה העיונית, אפשרות זו שמורה למקרים יוצאי דופן, בהם שוכנע בית משפט כי נאשם לא שילם את הקנס בתום לב ובשל מצב כלכלי קשה. ר' ע"פ 4919/14, אזולאי, שם נפסק:

63. בעניין ג'עפרי, דן בית המשפט בשאלה אם ניתן לרצות מח"ק בדרך של עבודות שירות. בית המשפט עמד על כך שמחד גיסא, אפשרות זו יכולה למנוע את התוצאות הקשות הנלוות למאסר מנאשם שהושת עליו עונש קנס ואין הכרח שישא את מאסרו מאחורי סורג ובריח. מאידך גיסא, ריצוי מח"ק בדרך של מאסר בפועל נועד להמריץ נאשמים לשלם את הקנסות שהוטלו עליהם. נקבע כי הסמכות להורות על ביצוע המח"ק בדרך של עבודות שירות נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט תוך התחשבות בשיקולים לעיל ובנסיבות המיוחדות של המקרה, אישיות העבריין וצורכי החברה והשעה (שם, פסקאות 6, 9-10). באותו מקרה, חוסר יכולת כלכלית של החייב לשאת בתשלום היווה שיקול מרכזי בהחלטה להורות על ביצוע המח"ק בדרך של עבודות שירות. בנסיבות בהן העבריין נעדר עבר פלילי והעבירה שנעברה לא הייתה בעלת אופי פלילי מובהק, נמצא כי החייב אינו נמנה עם "אוכלוסיית העבריינים שלגביה ניתן להשיג את מטרותיו העונשיות של המאסר בדרך מועילה יותר לחברה מחד גיסא ומזיקה פחות לאותה אוכלוסייה מאידך גיסא" (שם, פסקה 18).

64. שונים הם הדברים כאשר חייב הטוען לחוסר יכולת כלכלית לא נהג בתום לב, השתהה בניהול המגעים מול המרכז לגביית קנסות ורק בעקבות הפעלתו של צו מאסר חלף קנס פונה בבקשה לעכבו. במצב זה, ובוודאי במצב בו קיים חשש שמקורה של 'ההידרדרות הכלכלית' הוא בהברחת נכסים או בהסתרת עובדות מהותיות מהרשויות, האינטרס הציבורי מחייב אכיפה נוקשה של המח"ק לשם שמירה על תכליות האכיפה הפלילית.

יישומה של ההלכה על המקרה שלפני מלמד כי אין מקום לאפשר לנאשם לשאת במאסר בדרך של עבודות שירות: כעולה מסקירת ההליכים, הנאשם נמנע לאורך שנים מתשלום חובו ולא ניסה להסדיר את התשלום, טענותיו בדבר מצבו הכלכלי לא נתמכו בכל ראייה, וקשה שלא להתרשם כי פעל בחוסר תום לב. מעבר לכך, הנאשם הורשע בעבירות מסוג פשע, בגין נדון למאסר ממש, מאחורי סורג וברית, ולא בעבירות שאין להן "אופי פלילי מובהק".

לפיכך לא ראיתי להמיר את המאסר חלף הקנס במאסר בעבודות שירות, והנאשם יישא בו מאחורי סורג וברית.

סיכום

לאור האמור מעלה, דוחה את הבקשות לביטול צו המאסר ולעיכוב ביצועו ומבטל את עיכוב הביצוע שניתן, והנאשם יאסר לששה חודשים.

לפנים משורת הדין, בשים לב למשך המאסר ועל מנת לתת לנאשם ארכה קצרה לשם התארגנות, וכן בשים לב לחג הקרבן החל בימים אלה, ניתן יהיה לבצע את צו המאסר החל מיום 17.7.22.

להודיע לצדדים.

ניתנה היום, י"א תמוז תשפ"ב, 10 יולי 2022, בהעדר הצדדים.